

OLIV TA'IMDA PROFESSOR-O'QITUVCHILAR VA ULARNING KASBIY KOMPETENSIYAVIY JIHATLARI

Muxitdinov Abduvali Burxonovich

**Jizzax Politexnika instituti "Muhandislik va kompyuter grafikasi"
kafedrası katta o'qituvchisi**

Annotatsiya: *Bu maqolamizda zamon talabidan kelib chiqqan holda respublikamizdagi oliy ta'lim muassasalaridagi ta'lim sifatini boshqarishda kompetentli yondashuv indikatorlari, ularning faoliyati va turlari xususida fikr va takliflar keltirilgan.*

Kalit so'zlar: *ta'lim, tarbiya, sifat, boshqaruv, bilim, malaka, ko'nikma, tizimli tahlil, qaror qabul qilish asoslari, ta'lim texnologiyalari.*

Аннотация: *В данной статье, исходя из потребностей времени, высказываются мнения и предложения о показателях грамотного подхода к управлению качеством образования в высших учебных заведениях нашей республики, их деятельности и видах.*

Ключевые слова: *образование, подготовка кадров, качество, управление, знания, компетентность, умения, системный анализ, основы принятия решений, образовательные технологии.*

Abstract: *In this article, based on the needs of the times, there are opinions and suggestions about the indicators of a competent approach to the management of the quality of education in higher education institutions of our republic, their activities and types.*

Keywords: *education, training, quality, management, knowledge, competence, skills, systematic analysis, decision-making bases, educational technologies.*

Oliy ta'lim muassasalari rahbar xodimlariga kasb kompetentligi nuqtai nazaridan qo'yiladigan malaka talablari quyidagicha belgilab berilgan:

– bakalavriat ta'lim yo'nalishlari, magistratura mutaxassisliklari o'quv jarayoni sifatini ta'minlash va boshqarish;

– talabalar bilim, malaka va ko‘nikmalarining davlat ta’lim standartlariga muvofiqligini adolatli baholanishini nazorat qilish;

– normativ-xuquqiy hujjatlar asosida ilmiy-tadqiqotchilik faoliyatini tashkil etish va rivojlantirish borasida ko‘nikma va malakalarga ega bo‘lishi kerak [1].

Bundan tashqari, Oliy ta’lim muassasalari rahbar kadrlari ilg‘or ta’lim texnologiyalari va pedagogik mahorat bo‘yicha ta’lim jarayonida axborot-kommunikasiya texnologiyalarini qo‘llash, amaliy xorijiy til, tizimli taxlil va qarorlar qabul qilish asoslari, shuningdek, maxsus fanlarni o‘zlashtirgan, malaka va ko‘nikmalarga ega bo‘lishlari lozim.

Yuqorida ta’kidlab o‘tilgan kompetentlik foaliyati komponentlari asosida ta’lim tizimi sifatini xorijiy tajribalarga asoslangan holda ta’lim sifatini baholashning quyidagi sifat indikatorlarini keltirib o‘tish maqsadga muvofiqdir.

Buyuk Britaniya oliy ta’lim tizimi sifatini nazorat qilish Agentligining Koidalar majmuasi (Sifat koidalari majmuasi) oliy ta’lim tizimini sifatini nazorat qilish Agentligida ro‘yxatdan o‘tgan oliy ta’lim muassasalariga qo‘yiladigan talablarni belgilab beradi.

Buyuk Britaniya oliy ta’lim tizimini sifatini nazorat qilish bo‘yicha Agentlikning qoidalar Majmuasining maqsadi qo‘yidagilardir:

- oliy ta’lim tizimiga kuyiladigan yukori akademik standartlarga mos kelish;
- oliy ta’lim muassasasi talabalarga berilayotgan ta’lim sifatini ta’minlash;
- oliy ta’lim tizimini uzluksiz va tizimli ravishda rivojlanishini qo‘llab-quvvatlash;
- oliy ta’lim muassasalari hakida to‘liq ma’lumotning mavjudligini ta’minlash [2].

Ta'lim sifatini nazorat qilish xalqaro qoidalariga ko'ra ta'limda eng ko'p takrorlanadigan sifat indikatorlarini **ta'lim sifatini baholash mezonlari** sifatida qabul qilish maqsadga muvofiqdir:

- dastur (talab va ehtiyojga javob beruvchi va yangilanib boruvchi) va o'quv jarayoni;
- xavfsiz, sog'lom ichki va tashqi muhit;
- kasbiy rivojlanish imkoniyati (o'qituvchi va talaba uchun);
- liderlik, samarali boshqaruv va ma'muriyat.

Jarayonga asoslangan indikatorlar.

1. Boshqaruv jarayoni:

- boshqaruvning samaradorligi;
- boshqaruv, o'qituvchi, ota-ona o'rtasidagi o'zaro hamjihatlik, maqsadni bir xil ko'ra olish, vazifalar va rejalarni bajarishda umumiy xarakterlanish.

2. Talabalar uchun o'sish va rivojlanish jarayoni [3]:

- yo'l-yo'riq va maslaxat berish;
- ma'naviy va fuqarolik ta'limi;
- talabalar tashkiloti (jamiyati, assosiasiyasi)ning mavjudligi;
- jamiyat xizmati.

3. Tashqi aloqa jarayoni:

- boshqa ta'lim muassasalari, ta'lim, biznes, jamiyat, davlat idoralari bilan ta'lim sifatini yaxshilash yo'lida xamkorlik aloqalarining o'rnatilganligi;
- ish beruvchi bilan aloqa.

4. Natijalarga erishish jarayoni (outcome process indicators):

- fuqarolik mas'uliyati va axloqiy (ma'naviy) munosabat;
- sport va boshqa sohalarda ishtirok etish, muvaffaqiyatga erishish;
- ijtimoiy va kommunikasiya ko'nikmalari, ta'lim muassasasi va jamiyatga xizmat ko'rsatishga tayyorlik;
- bosim va muammolarni yenga olish qobiliyati;

– akademik muvaffaqiyat.

Kompetentli yondashuv doirasida ta'lim tizimini boshqarishda yuqoridagi sifat indikatorlari albatta e'tiborga olinishi lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Aynaqulov M.A., Siddiqov M.Yu. Kompetentli yondashuv doirasida ta'lim sifatini baholash / Ommabop qo'llanma. – Jizzax: “Toshkent tezkor bosmaxonasi MChJ” – 2018. – 92 b.

2. Axlidinov R.Sh. Ta'lim muassasasini boshqarish san'ati. – Toshkent: “Fan”, 2006. – 79 b.

3. Aynakulov M.A. Problems, prestiges of animation process and technique // Uz ACADEMIYA. SCIENTIFIC-METHODICAL JOURNAL.ISSN (E)-2181-1334.VOL 1, ISSUE 2, AUGUST 2020. Jild